

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

FIRCZÁK GYULA

munkácsi püspök 1836—1912.

A munkácsi görög kath. egyházmegyének közel negyedszázadig volt főpásztora Firczak Gyula püspök, aki immár az annyira szeretett magyar haza földjében alussza a boldog földtámadásig örök álmát. Hosszú idejű püspökségének éve nem multak el nyom nélkül. Emlékét főpásztori alkotásai őrzik a hálás utókor számára. A hitélet emelésére, a görög kath. hívek kulturális kiképzésére, a ruthén nép erkölcsi és anyagi helyzetének javítására alakult számos intézmény Firczak püspök vallásos és hazafias szívének köszöni nemcsak keletkezését, hanem hasznos irányú működését. A szó teljes értelmében egész életén át a tetteket, a munkát szerette és kereste.

Főleg a ruthén nép között a görög kath. népművelés föllendítésével szerzett örökké elévülhetetlen érdemet. «Ideálja volt — írja dr. Kuthnell — a ruthénséget anyagilag boldogítani, mély vallásos érzületében megerősíteni és azután magyarrá tenni.» És ezt a szép hivatást a papság és a tanítóság közös egyetértő munkásságától várta. Ezért az egyházmegye papnevelő intézetét magas nivóra emelte. A ruthén papság Firczak püspök főpásztori vezetése alatt első tényezővé lett a munkácsi egyházmegyében. Nemcsak a hitélet terén, hanem a társadalom, a közélet minden mozgalmában a hegyvidék papsága az elsők között van a cselekvésben. És mindenütt ott találjuk oldalán a ruthén hitfelekezeti tanítót, aki az egyházmegye tanítóképzőjéből azzal a missióval lépett ki az életbe, hogy a pappal, a hitközségben a hitélet ügyeinek irányító ellenőrzőjével közös egyetértéssel teljesítse népnevelő feladatait. A ruthén tanítóság tanítói arravalóságát legjobban igazolja az az örvendetes tény, hogy «nincs az ifjabb generációban senki, aki ne tudna magyarul s a viszonyokkal ismeretlenek a legmagasabban fekvő máramarosi havasok vidékére vetődve ámulattal tapasztalják, hogy a fiatal

ruthének folyékony magyarsággal beszélnek». (Dr. Kuthnell.) És ez oly tény, amely a hitvallásos iskolák munkáját a magyar nyelv sikeres tanítása terén fényesen példázza. Hogy a tanítóság ebbeli buzgó munkáját nemzetiségi feltékenykedések nem zavarják, ez is Firczak püspök alkotó főpásztori tevékenységének eredménye.

A jól szervezett egyházmegyei fő- és kerületi tanfelügyelet buzdító, támogató hatással volt mindenkor a tanítóság nehéz munkájában. Az érdemes, elismerést és jutalmat élvezett, a hivatásában lagymatagot mulasztásainak elhagyására igazságos szigorral kényszerítette. A tanítók ügyes-bajos dolgait minden huza-vona nélkül, az igazságnak megfelelően intézte el a tanfelügyelet. A tanítói járandóságok kiszolgáltatása körül a törvényes rendelkezéseknek szigorú betartása iránt az egyházi főtanhatóság ritka buzgósággal gondoskodik. A közigazgatás hivatalnokai szinte versenyeznek abban, hogy Ung, Ugocsa vármegyékben ki tegyen legtöbbet a ruthén iskolákért. Tanítói változásoknál az államsegély átutalása a törvényes formák között kellő időben megtörténik, ebben a kir. tanfelügyelők sietnek a hazafias, buzgó ruthén tanítóság támogatására. S hogy ez mind így történik, ennek az ideális tanügyi adminisztrációnak számai is abba az áldott kézbe futottak össze, amely a dobogni megszűnt szív fölött összekulcsoltan már az enyészeté.

Midőn a magyar kath. Tanítóság Országos Bizottsága által rendezett II-ik egyetemes kath. tanítói kongresszus a magyar keresztény királyság kilencszázados évfordulóját ünnepelni Esztergomba különvonaton elindult, a lelkes tanítóság között számos ruthén tanító is jelen volt, akiket midőn a Kath. Tanács elnökségének tisztelgését fogadta, Firczak püspök úgy mutatott be: «Ezek az én buzgó munkatársaim, akikkel az ország keleti határán a keresztény és magyar kulturát szolgálom». Ő meghalt, néptanító munkásai azonban itt maradtak, hogy nem fogyó lelkesedéssel és kitartással tovább folytassák az elhunyt nagy püspök főpásztori utasításait. És ők megfelelnek buzgóan feladataiknak, mert Firczak püspök vezető szelleme az emlékezetben közöttük él. E. K.

Egyenlőség.

Irta: K. A.

Egyenlő képzettség, egyenlő munka: egyenlő erkölcsi elismerést, elbánást és anyagi javadalmazást igényel.

Ez az elv felülemelkedik a gazdasági materializmusnak ma már oly közkeletű jelszavain, de ennek az elvnek érvényesülését kívánja a keresztény lélekből folyó igazságos belátás és méltányosság szava. Szellemi munkáról, a magyar állam területén serénykedő néptanítók javadalmazásáról van szó. Az állami, hitvallásos, községi, vagy akár magániskolákban működő tanítók egyaránt istenfélelemre, a magyar haza tisztelőre, embertársaink szerető megértésére, erkölcsös és munkás életre nevelik a gondjaikra bízott gyermekeket. Hogy ez így legyen, erre nézve egyenlő irányt szab valamennyiünk elé a tanterv; hogy ezt a kötelességet egyenlő hívességgel teljesítsük, arra valók a tanfelügyelők s az iskolák látogatásával megbízott miniszteri kiküldettségűek; hogy mindez rátermett tanítók révén folyék, arra valók az állami tanfelügyelettel is ellenőrzött képesítő vizsgálatok, amelyeken szerzett oklevél bármelyik iskolafenntartó iskolájába bevezetheti a tanítót. S vegyük mindezekhez még azt, amit legelőször is kiemeltünk, hogy nem napszámos munkáról, nem kalmarkodásról, hanem olyan értelmi és igazán lelki munkáról van szó, amely munka bármilyen jellegű iskolában folyék is, egész szívet, odaadó lelkesültséget és nemes idealizmust kíván. Aki a történelmi materializmus «kereslet-kínálat» elve szerint akarja életét berendezni, az nem is jó ebbe a táborba, melyben nem a százalék, az óraszám, az üzleti egyezkedés állapítja meg a mai és a holnapi életre, meg a család fenntartására szükséges obolusok mennyiségét. Aki így gondolkodik, az hamarosan elfut közülünk a termelők, kufárok és a vámszedőknek különben igen szükséges társadalmába. Ámde azt aztán mégis joggal és keresztény igazságossággal megkivánhatjuk, hogy a népoktatásügyért *egyenlőképen szívvel munkálkodó jeleinket bármely jellegű iskolánál egyenlőképen javadalmazzák*. Ezt azonban nem tehetné meg minden iskolafenntartó testület. Ahogy az egyes emberek sem egyenlő mértékben találják meg az életük fenntartására való kenyeret, hanem részint felesen is, másrészt pedig csak épen nagyon szűkösön: úgy a különböző anyagi helyzetű emberek csoportosulásából alakult kisebb társadalmak anyagi helyzete sem lehet egyenlő. Ámde a kisebb társadalmak épen azért alkotnak egy nagyobb szövetséget, *államot*, hogy ez a nagyobb szövetség gondosan összegyűjtven a feleslegeket, ezeket a gyámolításra szoruló községek közgazdasági, kulturális és egyéb szociális tevékenységének gyámolítására fordítsa. A szegényebb iskolafenntartók igyekezetének közönyös szemlélését vagy épen lenéze-

sét tehát nem csupán emberi, de állambölcséleti és kormányzati szempontból is végtelenül felületes és rövidlátó gondolkozásnak kellene ítélnünk.

Sokan mondják különben azt a jól ismert igazságot, hogy az állam szebb iskolákat építhet s jobb javadalmazást képes adni a tanítóknak. Ezt általánosságban elismerjük, de ezt a tényt sohasem volna szabad mint *kivándorlásra való csábítást* állítani a hitvallásos és községi iskolák tanítóira. Hiszen jól tudjuk, hogy vannak hazánkban viszont olyan községek is, ezek között első helyen áll Budapest, amelyek annyit fordítanak iskoláikra, amilyen arányban ezt meg az állam anyagi ereje nem tehetné. Azt úgy sem álmodhatjuk, hogy a tanítói állás valahol talán fenéki arányban fogja részesíteni buzgó munkásait s jól tudjuk, hogy még a legcélzerűbben épített s leggazdagabban berendezett mintaiskola palotájában is terhes munkával jár a mi hivatalunk teljesítése. E sorok írója a legáldozatkészebb iskolafenntartónak miniszteri nyaralóból átalakított iskolájából mint a belvárosi palotasorok között levő hatalmas középiskolájából ép oly fáradtan tér haza munkájából, mintha talán zsuppal fedett, apró iskolácskában vesződtött volna a kis falvacska apróságaival. Mi értelmesebb volna annak, hogy egyik-másik gazdagabb iskolafenntartó szebb iskoláinak varázsos megmutatásával, az ott elérhető jobb fizetés fitogtatásával s a minden érmet jellemző másik oldalnak nagyképp elhallgatásával talán az irigység és kedvetlenség konkolyát hintenők el kevésbé «szerencsés» (?) tanítótársaink között. Mászt kell tennünk. Mi, tanítók iskolát fenntartó hatóságunk jellegére és anyagi helyzetére való tekintet nélküli vállalva és a legnemesebb igyekezettel versengünk az iskola nagyszerű hatásának úgy az iskolában, mint a társadalomban való mélyítésén. Vállalva és nemes versengéssel tegyük az iskolát a nép aprajának s nagyjának szellemi tűzhelyévé. Községi, hitvallásos, állami és egyesületi vagy bárminő egyéb magániskola minden tanítója úgy iparkodjék dolgozni s magát viselni, hogy bennünk tanítványaink *eszményképet lássanak*, a község társadalma pedig mint a *legigazabb barátot s a leghűbb tanácsadót tiszteljének*. Ezzel a magunk oldalára vonzzuk az egész társadalmat, mely az államot, a vallásfelekezetet s a község irányítóit teszi. Ezzel a munkával megnyervén őket, a keresztény igazságosság és méltányosság szavát is megértik, amely azt mondja:

— Adjatok egyenlő erkölcsi elismerést, egyenlő szolgálati viszonyokat s egyenlő anyagi javadalmazást nekünk, akik egyenlő képességgel és egyenlő jóakarattal buzgólkodunk a ti legdrágább javaitok, gyermekeitek s hiányosan képzett felnőttjeitek testi, értelmi, vallás-erkölcsi javainak a magyar nemzeti eszménynek világitása mellett folyó nevelésén és fejlesztésén. Csatlakozzatok hozzánk s tegyétek a mi kérésünk

szavát oly hangossá, hogy annak teljesítése elől el ne zárkózhassék a törvényhozás sem.

Igen, ezt kell tennünk nekünk tanítóknak. Ebben az irányban kell haladniok a jobb anyagi helyzetű és hatalmasabb iskolafenntartó tanítóknak és lapjaik hangjának is. Így kell gondolkodnia az előrelátó politikusnak. Ezt az igazságot be kell látnia az egész társadalomnak. Ez elől a méltányosság elől nem szabad elrejtőznie a kormánynak sem, amely épen most akarja a tanítók anyagi helyzetét rendezni, mint mondják — *majdnem egyenlően!*

Nem majdnem való, hanem teljes egyenlőséget kérünk! Eddig sem vágunk le a mi hazafiságunkból s a mi iparkodásunkból nem száz koronányit, de jüllérnyit sem! És nem is leszünk oly megtévelyedettek, hogy ilyent tegyünk. Még akkor se tesszük ezt, ha mint a közelmúltban történt, egyesek teljesen türelmüket vesztik s fenyegetőzzenének is. A hivatalosan oly kedvező helyzetűnek itélt állami tanítók maguk is nem egyszer kitortek a fizetésrendezés ügyének folytonos elodázása miatt s bizony meg kell állapítanunk, hogy a tanítóság mozgalma ma is országos jellegű. Mindenütt híven teljesítjük a kötelességünket továbbra is, de ez a mozgalom nem nyugszik meg s nem fogja a meglegedés ereje vezetni a tanítókat, míg

a törvénytervezet törvényvé nem válik, s míg ez a törvény teljesen egyenlővé nem teszi az egyenlő képesítéssel bíró, egyenlő munkát végző; különböző jellegű tanítók anyagi helyzetét.

Az állam hatalmas. Tessék az állam karját kinyújtani azok a netalán méltatlanok felé, akik a méltánylás s a teljesen egyenlő gondoskodás révén beálló gondatlanabb napokat nem a magyar állam nagyszerű eszményeinek és törekvéseinek gyarapítására használnák fel, hanem destruktív maszlagot s nemzetellenes téveszméket akarnának palántálni a gyermekek s a nép szívébe. Ámde nem volna helyes dolog, ha ezek miatt a könnyen megfékezhető elemek miatt a törvényhozás megkülönböztetést tenne az állam közvetlen s közvetett hatalma alatt álló iskolák tanítói között.

Az állami és hitvallásos iskolák egész kérdése két ellenkező világnézet irányát jelenti. Ámde az ügyszóhoz méltatlan dolog volna, ha az elvek és világnézetek nagy harcát *anyagi erővel* akarók dülőre vinni.

A napközi otthonokról.

Irta: Nemes Juliska.

A társadalom mindenféleképpen igyekszik számára megmenteni azokat a gyermekeket, akik az utcára vannak utalva. Minden eszközt felhasznál, hogy ezeket megmentse a zülléstől és oly környezetbe segítse, hol a jót kedvelik meg. Számítalan ilyen irányú intézmény létesült, melyek között a napközi otthon első helyet foglal el.

A napközi otthon célja, hogy a munkás emberek gyermekeit felügyelet alatt tartsa addig, míg a

szülők kenyérkereső munkájokat végzik. Ez óriási segítség úgy a szülőre, mint a gyermekre nézve. A szülő nyugodtabban végzi munkáját, a gyermek pedig boldog, mert jól fűtött, világos szobában, társaságokban lehet. És aki ismeri a napközi otthon, foglalkozott a gyermekekkel, hallhatta, tapasztalhatta, hogy az a szülő szívesen küldi oda gyermekét. Nagy baj azonban, hogy többnyire a nagyobb gyerekek jár napközi otthonba, akinek otthon a kisebbekre kellene vigyáznia s ezért sokszor halljuk azt, hogy nem küldheti el a 9—10, esetleg 7 éves gyermeket, mert az anya is dolgozik. Jó lenne, ha az egész társadalom kezét fogva, kiterjesztené a napközi otthonat az iskolában nem járó gyermekekre is.

A napközibe járó gyermekeknek úgy testi, mint lelki fejlődésére nagy súlyt fektetnek: az iskola legvilágosabb, legtágasabb termében helyezik el őket, hol a szigorú iskolai fegyelem mellőzésével, barátságos beszélgetéssel, tanulással, kézimunkával, mesemondással, játékkal stb. töltik idejüket. Ha jó az idő, sétálni mennek a gyermekek.

A téli hónapok alatt ebédet is kapnak a gyermekek. Ilyenkor a tanítás végeztével egy teremben gyülekeznek, ahonnan párosával mennek az étkezőhelyiségbe. Evés előtt megmosakodnak, majd az imát elmondva, leülnek az ebédhez. Ebéd után ismét mosakodnak és felmennek abba a terembe, amelyben a délutánt töltik. Öt órákor pedig hazamennek. Ez mind nagyon szép dolog, de nem ideális állapot, különösen Budapest külvárosaiban. Először, mert a munkásember 5 órákor még nincs otthon, tehát a gyermek mégis az utcára szorul, másodsor pedig ha a téli hónapok elmúltával enni nem kapnak, akkor 12 órától fél két óráig haza kell menniök. Otthon vagy nincs senki, vagy ha van is valaki, sokszor nincs valami. Hogy az ilyen különböző korú gyermekek jól érezzék magukat és kedvvel jöjjenek a napközi otthonba, fel kellene azt szerelni slójd és játékszerekkel, hogy az tényleg otthon legyen számukra. Ideális állapot lenne, melyet remélni sem merek — hogyha minden iskola építésénél 2—3 terem szánnának a napközi otthon részére. Ebédlő, öltöző- és tanulóterem, melyben egyszersmind dolgozhatnak és játszhatnak a gyermekek és a mi a fő, este 7, esetleg 8 óráig maradnának együtt.

A gyermekek felügyeletével a főváros okleveles tanítónőket vagy óvónőket bíz meg. Egy-egy felügyelőnőre 30—40 gyermek jut. Amilyen kellemes hely a napközi otthon a gyermekeknek, olyan mértékben kellemetlen a tanítónőre nézve, mert sok olyan dolog fordul elő, ami bizony nem tanítónőnek való. Kellemetlen már az, hogy 11 vagy fél 12 órától 5 óráig folyton a gyermekek közt van, ebédet nem kap, de még csak annyi ideje sincs, hogy megebédeljen. Itt munkamegosztás lenne helyén, mert így nagy a teher. Mégis szívesen vannak a tanítónők az otthonban, mert talán sehol máshol oly alkalma nincs a gyermeki lélek megismerésére és annak jóra vezetésére, mint épen ott. A gyermeket a komoly munkánál és játszásnál figyelheti. Nem kicsinyeljük a napközi otthon felügyelőjének munkáját. Nehéz a különböző korú gyermekeket folytonosan, megerőltetés nélkül úgy foglalkoztatni, hogy az a gyermek hasznára váljék, különösen azért, mert csak munkásember gyermeke jön oda, aki otthon nem mindig a jót látja és bizony sok rosszról kell őket leszoztatni. Hogy ezt elérhesse, szeretnie kell a gyermeket, kell, hogy a bizalmukat megnyerje, megszerettesse magát velük, hogy azok előtte teljesen szabadon, igazi ön-

ket mutatva, mozogjanak és így megismerve őket, rajuk a családi szeretet melegét kiterjessze s jó példával a jóra vezesse. Jó, ha a felügyelő «naplós»-t vezet, melybe pontosan bejegyzi észrevételeit, minden egyes gyermekről, hogy azt adandó alkalommal felhasználhassa. Igen jó alap a *jóvo* tanévben. Célszerű lenne még, ha a napközi otthon az iskolával kezdődne és tartana a vizsgáig. Télen beszorulnak a gyermekek a termekbe, de tavasz felé már hosszabb kirándulásokat lehet velük tenni és az nagyon vonzza őket. Szép látvány is az, mikor egy ilyen csoport gyermek a tavaszi napfényben ugrál, játszik, örül az életnek. Milyen lázas sietéssel mennek a kitűzött cél felé, hogy ott aztán kimutathassák magukat.

Igazan szép és hasznos dolog a napközi otthon intézménye, szükséges volna, hogy hazánk földmíveléssel foglalkozó vidékein főleg a mezői munka idejére szerveztnének ily otthonok.

Ujabb panasz.

Irta: Rácz Károly.

Tanügyi és nem tanügyi lapokban is napról-napra olvashatunk a tanítók fizetésrendezéséről, de nekem nem célok erről írni, nem pedig azért, mert annak kivívását jó kezében látom s akik erre *egyedül* illetékesek, bizonyára mindent el fognak követni a siker érdekében. Nekem, s azt hiszem, többkarsamnak más ohaja is van. Ez pedig az, hogy az 1907. évi törvény cikk minden ízében vegrehajtsassék.

Bogati kártárs úr a *Népnevelő* f. évi 17-ik számában megjelent, «A tanítók fizetésének újabb rendezése» című cikkében többek között a következőket mondja: «... Az sz... i kántortanítói állás 1910. december hó óta betöltetlen. Kántortanítója azért hagyta ott az állást, mert terménybeli s pénzbeli járandóságait a hívektől nem bírta megkapni. A plébános-igazgató most rendezni akarja a viszonyokat. De még idáig nem sikerült, mert a hívek konokul megtagadnak mindent, még az egyházmegyei határozatokat is. A rendezés annyiban áll, hogy a díjlelben felvett sok apróságot a plébános készpénzben akarja megváltatni. Ime, itt egy betöltetlen állás, mely azért nincs betöltve, mert a tanítót elkésztető állapoton meg a törvény sem segíthet».

Miután én voltam az az sz... i kántortanító, legyen szabad az előbb idézettek bonckés alá venni, kissé bővebben megvilágítani. Teszem ezt azért, hogy feltárjak egy olyan szomorú helyzetet, mely fényesen igazolja, hogy a törvény lanyha kezeléséből milyen bajok származhatnak úgy a tanügy, mint a tanítóra nézve.

Először is, miért betöltetlen ez az állás? Ezen állás kántortanítói díjlelében a borkollekta évi 100 koronában van értékelve; a kántortanítónak jár kilenc öl tüziifa; a mellékhelyiségek között szerepel egy nagy pajta is.

En, mint a fent említett állás kántortanítója, a törvény értelmében *kérem* az iskolaszéket, hogy kollektaimat a díjlelben felvett 100 koronával fizesse ki, mert én többet azt természetben nem szedem. Az iskolaszék hosszú veszekedés után elhatározta, hogy mivel a fizetés ezen részét természetben beszédni nem áll módjában, ad nekem évenként 84 koronát, amit természetesen nem fogadtam el, nem pedig azért, mert nekem 100 korona járt ily címen. Iskolaszéki elnök megbízott, hogy ezen ügyet döntés végett az egyházmegyei főhatóság elé terjessze, amely hatóság a törvény értelmében döntött is, kimondva, hogy a terménybeli járandóságok a tanító közbejötté nélkül szedendők be, ellenkező esetben készpénzben fizetendők ki. (1907. évi XXVII. t.-c. 7. szakasz.)

Közbejött akadályok miatt ezen döntés nyomban nem volt közölhető az iskolaszékekkel, időközben jelenlegi

állomáson megválasztattam. 1910. évi december hó 6-án tartott iskolaszéki gyűlés alkalmával beadtam lemondásomat s előterjesztettem a kántortanítói jövedelmekről szóló elszámolásomat. Az iskolaszék mindkettőt elfogadta, illetőleg tudomásul vette, az elszámolást helyesnek találta. A helyett azonban, hogy a kántortanító választáshoz szükséges előkészületeket megtette volna s a nekem járók kifizetésének módjáról tárgyalt volna, az ő megszokott módszerük szerint egy hatalmas «szmeeserét» (!!!) rendeztek. Hiába volt a plébános iskolaszéki elnöknek a törvény intenciójának megfelelő felvilágosítása, hiába vetette latba az e téren is remek jártasságát, a magas iskolaszék kimondotta, hogy az újonnan megválasztandó kántortanítónak, *ha nem szedi természetben*, nem ad borkollektát; ha iskolafűtésre nem ad 3 öl fát, a 9 öl tüziifáját nem hordja házhoz; ha a pajtat nem javíttatja, elveszi tőle, stb. stb. ... Elnök azon kijelentésére, hogy ezen eljárás a törvénnyel homlok-egyenest ellenkezik, egy böles iskolaszéki tag kijelentette: *törvényt mi is csinálhatunk*.

Mivel előbb a fáról s pajtaról szoltam, meg kell neveznem az ezek körüli nehézségeket.

A díjlelben az áll, hogy a kántortanítónak jár 9 öl tüziifa. Az iskolaszék minden bizonyíték hiányában azt állítja, hogy ők csak akkor kötelesek a fát hazahoztatni az erdőről, ha abból 3 öl iskolafűtésre adatik. Az én időmben is felmerült e kérdés rendezése s a beke kedvéért megegyeztem velük.

A pajta ügye egy hosszú és költséges pörre adott okot. Erre nézve meg azt állítják — ismét minden alap nélkül, sőt önmagukat megcáfolva — hogy azt oly feltétellel építették, hogy azt a kántortanító tartozik javíttatni, jölehet a vármegyei közigazgatási bizottság rendeletére 1895-ben, egy a főszolgabíró előtt felvett jegyzőkönyvben elismeri a község a pajta javíttatásának kötelezettségét. (Az aláírók közül mar csak néhány él, de azok iskolaszéki tagok is.)

Elnök kijelentette a fent jelzett gyűlésen, hogy ezen kétes dolgokat döntés végett felterjeszti az egyházmegyei hatósághoz. Ez meg is történt s mivel ezen hatóságnak nem áll módjában törvényt — és pedig olyat csinálni, mely az ilyen iskolaszéknek tetszik — nekik nem, de a törvénynek megfelelő módon döntött, épen ezért azt el nem fogadták. Elnök jelszava a béke s azt akarja, hogy az a szegény tanító, akivel mindig együtt érez, ment legyen az ilyen áldatlan állapotokból kifolyó kellemetlenségektől. Pályázathirdetés előtt tehát rendezni akarja az állapotokat. De úgy látszik: hiába minden jóakarató törekvése, az iskolaszék tagjai mindent elkövetnek esztelen szándékuk kivitele érdekében.

Tehát ezért betöltetlen ezen állás. De azok, kik maguknak vindikálják azt, hogy a tanügy felett nemcsak örködni akarnak, hanem az szívükön is fekszik, nem látják be, hogy micsoda káros következményei vannak vagy lehetnek azon körülményeknek, amikor két tanterem gyermekei, egyben összezsúfolva, egy tanító vezetése alatt állanak hónapokon át.

Az előbb elmondott áldatlan állapotok adták kezembe a vándorbotot, jölehet: a többség szeretete mellett távoztam, ami egyedüli vigasz volt akkor, amikor onnét kellett elszakadnom, ahol a sok ilyenem kellemetlenség mellett sok örömben is volt részem, hol hálás teret talált a tanító az iskolán kívül való működésre is.

Az elmondottakkal nem fejezhetem be soraimat, mert rá kell mutatnom egy olyan dologra, mely híven mutatja, hogy a törvény őrei mint tesznek eleget kötelességüknek.

De álljon itt a való tényállás, minden szépítgetés nélkül.

Mivel az sz... i községtől fizetésemet nem tudtam megkapni, folyó évi január 5-én a kir. tanfelügyelőségnek írtam, kérve támogatását. Az ügy az illető község jegyzőjének adatott ki elintézés végett.

Február 24-én és március 17-én a vármegyei közigazgatási bizottságnál, március 27-én a miniszteriumnál kopogtattam kérésemmel, de fizetésemet a mai napig sem kaptam meg. Annyit tudok, hogy a község jegyzőjénél pihennek az akták, ki addig nem szokott ilyen ter-

mészeti ügyeket elintézni (mert akkor esetleg népszerűségben csorba eshetnek), míg fegyelmivel nem fenyegetik. Ezen állításom tapasztalaton alapul.

Hát nem felháborító eset ez? Hát nincs hatalma a felettes hatóságnak az ilyen hanyag közeget kötelességére kioktatni? Vagy talán az ilyen ügyek nem kívának sürgős elintézést? Egy tanító nem tudja megkapni a már 9 hónappal ezelőtt esedékesse vált fizetését. Pedig a törvény értelmében még a terménybeli járandóságok is legkésőbb az év november hava végével kiszolgáltatandók. (7. szakasz.)

Zárókérdésül még azt is közlöm, hogy végső kísérlet képen a járási főszolgabírórt kértem fel intézkedésre. Ha eredmény most sem lesz, kénytelen leszek per útján ervényt szerezni törvényben biztosított igényeimnek.

Az ifjúsági egyletekről.

Irta: *Vöröss Ferenc.*

Minden ifjúsági egyletnek határozott szervezettel kell bírnia. A leányok is, a fiúk is más-más tanteremben képeztessenek; az előbbieket a tanítónő, az utóbbiakat a tanító vezetése alatt. Ahol pedig az egyik tanerő hiányzik, ott felváltva, egyik nap a leányok, másik nap az ifjak jelenjenek meg. *A közigazgatási közegeknek kötelességük volna felügyelni, esetleg bírságot* azon szülőket, akik hanyagságból, vagy éppen tudatlanságból és a társulat iránti ellenszenvből kivonják gyermekeiket.

Az egyletnek tisztikara is legyen, ugymint: elnök, jegyző, könyvtáros és felügyelő. Elnök csak a tanító, esetleg lelkész lehet; a többi tisztet a tagok viselnek, kötelességeiket pedig a körülmények határozzák meg. Az állások betöltése azonban mindig érdem szerint történjék oly módon, hogy a tanító kandidál egyeseket s ezek közül aztán választanak szavazattöbbséggel. A választás minden két hónapban megújítandó, hogy így minden ifjú, aki előmenetelével kitűnt: tisztességhez juthasson; sőt a régiek újra is választhatók közbizalom esetén. E mód hozzá szoktatná az ifjakat az alkotmányos élethez és a tiszta választáshoz. A rendfenntartás és minden egyéb dolog a tanító szakmájába tartozván: végezze maga. Ahol az ifjak száma meghaladja a 100-at, ott a másik, ha van, a harmadik tanító, vagy valamely megbízható józan kath. művelt ember vezesse az egyletet, de szigorúan a tanító útmutatásai szerint. Az egylet kötelessége tartozzék minden 12—18 éves egyén. Akik a 18-ik életévüket betöltötték, azok számára olvasókör létesítendő oly szervezettel, mint a mostani körök; de ne a tulságosan elfoglalt lelkész, hanem a tanító legyen a vezetője, hogy így gyermekeinek működését egész élete határáig követhesse s befolyást gyakoroljon rájuk. A nőknél 18 éven felül csak vasár- és ünnepnap délután kellene összejövetelt tartani, amikor a gyermeknevelés és ápolás, egészségügyi dolgok és egyházi énekből kapnának oktatást, ami által kiszoríthatnánk a templomokból a sokféle cikornyázó nótákat.

Ma már mindenki elismeri az ifjúsági egyletek fontosságát, számtalan ifjúsági egylet van működésben, de még sokkal több a hely, ahol egyáltalában nem foglalkoznak ilyesmivel, azért hívom fel olvasóinknak figyelmét e nélkülözhetetlen intézményre, melynek megalakítása nagyon könnyű lesz, ha a tanítót a mindennapi iskolában növendékei iránt való szeretet lelkesítette tetteiben; mert kevés gyermek lesz oly hálátlan, hogy a szeretetet nem szeretettel viszonzná egész életén keresztül.

Hiszen tudjuk a lélektanból, hogy a gyermekkori benyomásokat legállandóbban őrzi meg az ember. Akit kiskorunkban szeretünk, szeretni fogjuk mindig, ha csak ellenkező tetteivel meg nem ingatja bennünk annak szilárdságát. A fő tehát az, hogy a tanító szerettesse meg magát s akkor minden ügy fog végbemenni, mint a parancsolat. Működését azonban nem kezdheti meg egész határozottan mindjárt az első összejövetelek alkalmával. Sőt inkább gondosan el kell hallgatni a tulajdonképeni célt, mert az ifjú mindent unalmasnak talál, ami határozottan az ő képzésére irányul. Azért az összejövetelek úgy tűnjenek föl az ifjú szeméi előtt, mintha az ő mulattatásuk kedvéért történnék. Tréfázzon velük s tanítson egyes kézimunkákat és játékokat. A kézimunkák között legfontosabbak a szalma-, vesszőfonás, izléses rajzok stb.; a játékok között pedig a szindarabok.

Nincs semmi, ami annyira megmutatná az ifjúnak az élet titkait, mint az ügyes ifjúsági szindarabok. Az életviszonyokat pedig nem közvetlenül, hanem közvetve kell megismerniök, hogy a küzdelem szemlélésében acélozódjék jellemük. A tényleges küzdelem azért nem ajánlható, mert több keserűségen, bajon át sokszor határozott romlásra vezet az ifjút; de a szindarabokból gyönyörködve veti meg az élet köpésait s a sikerült cselekvény már is a jónak követésére és a rossznak kerülésére sarkalja. Mert az elvont erkölcsi oktatások könnyen unalmassá válnak, míg a szindaraboknál a tanítás titkos módja még mulatság is s így nagyobb érdeklődés több eredményt létesít. A szindarabokkal annyira megnyerhetjük az ifjak szeretetét, hogy még akkor is körülöttünk lesznek, ha nem akarjuk. Ebben az esetben vigyázzunk az aurea mediocritasra; mert nem színészeket, hanem erkölcsi jellemeket akarunk képezni. Legtöbb figyelmet kell fordítanunk a szindarabok cselekvényére. Sohasé foglalkozzunk olyan darabokkal, amelyek modern gondolkozásmód termékei, hanem azokkal, amelyeknek megvan a határozott erkölcsi irányuk. Manapság azonban még igen kevés az ily szindarab. Azért jó volna, ha a tantervi fiúk ezeket is felkarolnák. Az anyagot legjobb Isten, Mária, Jézus, angyalok, szentek életéből venni s kapcsolatba hozni az emberi étellel; de van a bibliában is sok oly részlet, melynek kellő feldolgozása nemcsak a szemeket gyönyörködtetné, hanem az ember összes szellemi erőit működtetné s fejlesztené is. Mily szép tétel volna Mózes és József története, az izraeliták vándorlása, királyok, próféták stb., akiket minden profanálás nélkül színpadra lehetne vinni. Helytelen meggyőződés az, hogy a vallásos darabok unalmasak, csak a külalakjuk legyen megfelelő. A monoton versek soha se kedvesek, azért inkább prózába ültessük a vígsággal párosult komolyságot s fűszerezzük zene-, ének- és más kellő mozdulatokkal az előadást. Ily darabok mellett nem fog a korai érzéki szeretet sem kifejlődni, ami a rendszerirányú világi daraboknál sem fordulna elő, ha a tanító szeme, esze, kedve, mindene a növendékek függne. S így bebizonyodnék az is, hogy a szindarab a legjobb vallás- és erkölcsképző eszközök egyike, ezért használták és ajánlották legjobb pedagógusaink is, pl. dr. Majer István c. püspök. De a szindarabok anyagi haszonnal is járnak, amelyből az iskolának tanszereket szerezhetünk, vagy pedig a vallásos érületfejlesztés második eszközét: az ifjúsági iratokat, amelyeknek megválasztásában

igen óvatosnak kell lenni, mert sok az irodalmi gyom és maszlag; de a gyöngy ritka, mint a fehér holló, ami onnan van, hogy nehéz minden nevelési szükségletet kielégítő munkát írni.

A jó ifjúsági olvasmányoknak főtulajdonsága a szigorú vallási és erkölcsi irány; feladatuk a gondolat- és szemléletkört kiszélesíteni, a képzelmet élnkíteni, nemes érzelmeket, nevezetesen vallásos-ságot és erkölcsösséget ébreszteni. Ami az olvasmány tartalmát illeti: eseményekben, mozzanatokban, jellemekben gazdag legyen; a mű nem az értekezés vagy regény, hanem az elbeszélés körébe tartozó és ment legyen minden lélektani baklövés-től. Továbbá minden olvasmánynak az ifjú egyediségéhez kell alkalmazottnak lennie: más olvasmány kell a leánynak, mint a férfinak, más a falusinak, mint a városinak; de mindegyiknek csak olyan: ami igaz, tisztességes, igazságos, szent, szeretetreméltó, ami az erényhez és dicséretes fegyelemhez vezet.

Az olvasmány kezelésének módja pedig abban áll, hogy egy darabot felolvassunk s arról a legközelebbi alkalommal irásban és szóval beszámoljunk. Csak nem sokfélet, hanem sokszor kell egyet olvasatni és részletezni, hogy az ifjúnak annyira verévé változzék és megszeresse a munkát, hogy ő is elmondhassa arról a könyvről, mint Goethe: »ha bárminemű zavar fenyegeté fejemet és szívemet, mindannyiszor kedves hazámba, Mózes első könyvébe vonultam vissza, mindannyiszor pihenést, nyugalmat, felüdülést találtam».

Az a fő tehát, hogy az ifjú tanuljon meg egy mű fölött elmélkedni és abból a jövőre nézve tanulságot meríteni.

Ha eddigi működésünket siker koronázta: bátran kimondhatjuk az egylet célját, de nem is kell, mert a tanító célzatos útmutatásai, a szindarabok és olvasmányok iránya által egészen a szent ügy szolgálatában fogunk állani az ifjak. Csakhogy most már helye van a nyílt tanításnak is. Ennélfogva figyelmeztesse a tanulókat a rossz társakra, szoktassa őket arra, hogy csak annak higgyenek, aki az egylet elvei szerint él. Be kell bizonyítani, hogy most már becsületbeli kötelessége az erkölcsi botlásoktól óvakodni; mert nem bölöndzságra és bűnre teremtette az Isten, hanem nemes, tevékeny életre. Meg kell magyaráztatni az egyes vallási dolgokat, főképen külön-külön minden ünnep- és vasárnap jelentőségét, szóval fokozatosan minden vallási ismeretet, amelyek nélkül jó katolikus ember nem is képzelhető. A nagyobb ünnepek alkalmával testületileg járuljanak a szent gyónás- és áldozáshoz, úgyszintén a körmenetekre stb., mely alkalommal az egylet saját egyházi lobogója alatt vonuljon ki.

Ha valami koresmái vagy más mulatságok rendezetnek a faluban, mi is adjunk ugyanakkor keresztény szellemű szórakozást az egylet tagjainak. Ezzel megmentjük az ifjakat oly helyektől, melyekről Szailer mondja: vissza, ki még pirulni tud! De pár év alatt felszabadulna a társadalom is a nyűgtől, mert az öregek szegényünkben is követni fogják a fiatalok jó példáját.

Az ifjúsági egyleteknek tehát, ha folyton életben vannak, nevelészetű működésük nyilvánvaló: mert ahol a szüzesség tiszteletben tartatik, ott boldog házasságok köttetnek és valóban keresztény szülők, családok, jó községek lesznek.

De a tapasztalás is igazolja azt, hogy ahol keresztény szellemű egyletek vannak, ott tisztább az ifjúság erkölcsé. Ez a szeplőtlenesség sokkal nagyobbfokú

lenne, ha az egyletek már a 12 éves gyermeket is oltalmukba fogadnák.

Azonban az ifjúsági egyletek nemcsak a vallást érlelik meg, hanem nagy mértékben fejleszthetik a hazaszeretetet is. Valamint ember igazi ember-számba nem mehet pozitív vallás nélkül, épen úgy hazafinak sem nevezhető az olyan honpolgár, akinek szívében az igazi önzetlen hazaszeretet tüze nem lángol, mert a haza, melyben születünk, melynek levegőjét szívjuk, melyben őseink nyugosznak, hol atyáink háza áll: megérdemli, hogy érte éljünk, szenvedjünk, küzdjünk és meghaljunk. Nagyon helyes eljárás tehát az, midőn az ifjakban a hazaszeretetet ápoltatik és fölébresztetik. A hazaszeretet tanításának azonban helyes elvekből kell kiindulnia: mert különben veszélyes lehet az államra és az egész társadalomra. Szem előtt kell tartani azt az elvet, hogy az ember magasabban áll, mint a polgár. Amiből következik, hogy a hazaszeretettelfejlesztés az emberszeretettől indul ki. Tanuljunk megbecsülni minden emberben azt, ami jó és igazságos. Mutassuk meg a kath. elveken épült társadalmat és működését. Utalhatunk a régi népekre, miként vettek el forradalom által s hasonlítsuk össze az akkori állapotokat a mostanival. De világért se tanítsuk az ifjakat sovínizmusra. Hazánkat különböző nemzetiségek lakják s mindezek a magyarral egyetemben csak egy politikai nemzetet képeznek, tehát az minden ittlakó polgárnak édes hazája. Nem abban áll az igaz hazafiság, hogy a többi nemzetiséget gúnyoljuk, hanem annak főjellemvonása: a hit bensősége, nemes erkölcsök, egyenesség és becsületesség, jámborság és egyszerűség, nyíltság, igazságosság, fáradtság, munkában való kedv és kitartás. Ezek az elvek legyenek a mi zászlónkra is írva s a vallásos neveléssel együtt csepegtessük az ifjak szívébe. Első eszközeink itt is a szindarabok és olvasmányok. Szent István, Szent Imre, Endre és Béla, Szent László, Kálmán, IV. Béla, Nagy Lajos, Mátyás, Hunyadi János, Kinizsi, Dobó stb., mily alkalmasak volnának a jellem és hazaszeretet fejlesztésére, hadd szemlélnék nagy embereinket, akik halhatatlan érdemeket szereztek maguknak s hadd utálják meg a gyávákat, kik hitvány önérdékből hazájukat elárulták. Az olvasmányok megismertetének a haza igazi fogalmát is, amire nagy szükség van: mert hiszen tudjuk: az iskolából kikerült falusi gyerek alig visz valamit az életbe a hazáról, pedig *ignoti nulla cupido!* Fel kell tehát kelteni az ifjakban a lelkesedést minden iránt, ami a haza életében magasztos és dicső. Üljk meg az ifjak a haza nevezetesebb eseményeit minden megfelelő alkalommal, amelyeknek lényegét a tanító fejtse ki. Fősúlyt kell fektetni a nemzeti dalok betanulására, melyek a haza hőseit dicsőítik. Vegyük fel programunkba a tüzoltói és tornai gyakorlatokat, amelyeket igen könnyű nemzetivé tenni.

Ezek után beláthatjuk, hogy az ifjúsági egyesületek nemesak a vallásos és hazafias érzületet ápolhatnák, de célszerű vezetés mellett idővel a pusztító szocializmus erejét is megtörhetnék s nem is kellene puska, golyó vagy szurony, csupán csak egy eszköz: büntetné meg a törvény irtalom nélkül azokat a szülőket, akik gyermekeiket minden ok nélkül vagy ellenszenvből visszatartanák az egyesülettől.

Valaki azzal vádolhatná az egyesületeket, hogy azok csak idővel hozzák meg a gyümölcsöt, holott erre most volna legnagyobb szükség, mert ország-

szerte ismeretes köznépunk elmaradottsága, műveltségének. Köztudomású dolog, hogy e forrásból származik nemcsak az egyesek jólétének ki nem fejlődhetése s innen a köznépk általános szegénysége, hanem a nemzeti vagyontalanság mellett az erkölcsi és hazafias élet iránti közömbössége. A magánosok vagyonosodását pedig, épen úgy, mint a közjólét általános kifejlődését, mint az erkölcsi és hazafias élet szilárd alapját a hasznos ismeretek rögtöni közelterjesztésével, a józan és tiszta eszmék felfoghatóságával lehet legbiztosabban eszközölni.

Mind igaz és szép dolog, csak hogy: «az igazságot könnyű feltalálni, de megérteni a néppel nehéz feladat». Időhiány, szegénység, nembánomság mind-megannyi akadályai a felnőttek nevelésének. Bele van továbbá ültetve a népbe ez a ferde eszme: nem kell nekem tudomány, apám sem tudott se írni, se olvasni, mégis jobb dolga volt; manapság a valásra és hazára se lehet semmit adni; ott a boldogság, ahol pénz van. Geld regiert die Welt.»

Már most mit tegyen ily értelmetlen tömeggel a tanító? Lesz-e azonnal eredménye jó példájának és rábeszélésének? Mindenesetre hatnot fog hozni, de mire annak gyümölcseit élvezni akarjuk, megfergesedik az élet ferdeségei között. Ennélfogva több gondot fordítsunk a fiatal csemetékre, mint az öreg fakra, többet a fiatalságra, mint az öregekre, hisz az előbbieket jó példája többet használhat, mint a magánosan álló tanító igyekezete. Karoljuk tehát fel az ifjúsági egyesületeket, de azok élén oly tanító álljon, akinek szíve van, akiben megvan a belső meggyőződés, mert enélkül a vallásos és hazafias érzület művirág lesz, mert csak akkor él, ha előtte-utána tett van. Ha magunk nem élünk Istenben, akkor vallástanításunk is csak szalmacséplés. Az ifjúnak a vallást és hazaszeretetét látni, hallani, hatását minden oldalról éreznie kell: «verba movent, exempla trahunt». Ezt megteheti a tanító, csak éljen Krisztus tanítása szerint, mert «addig nem is lesz a nevelésből semmi, mondja a protestáns Gräfe is, míg a nevelők Jézusban eszményüket nem látják». De megkívántatik az állandóság, mert azon tanítók, kik állomást cserélnek, sok oly köteleket tépnek ketté, melyek tartósak lehetnek volna, sok oly viszonyt bontanak fel, melyek áldást hoztak volna; emellett nem gondolják meg az illetők, hogy mily nehéz és fáradságos új és kellemes összeköttetésekre szert tenni és mily bizonytalan e fáradságnak sikere. Holott ha a tanító évtizedeken át szeretettel, értelemmel, egy közösségben működik és vele búban, örömben osztózik: a környékbeliek az ily tanítót legnagyobb jótévőjüknek, atyjuknak tekintik s mint ilyent nagyra becsülik. Mily boldogan és meglegedetten hajthatja örök nyugalomra fejét az a tanító, aki az egyháznak jó keresztényeket, a hazának munkás, hű polgárokat nevelt; az elmondhatja: «Non poenitet me vixisse».

Angol iskolai élet.

Irta: Kováts Alajos.

III.

Escott mondja: Határozottan túlságosan sok volna azt állítani, hogy a mi közoktatási gépezetünk tökéletesen működik, vagy hogy azon elvek, amelyeknek alapján a működése szervezve van, egyformán egészségesek. Valóban, amikor a skót iskoláztatás olyan kitűnő helye után, mint aminő Edinburgh is,

a Tweed folyótól délre eső Anglia elemi népoktatás ügyét akarjuk még néhány vonással vázolni, nagy nehézséggel kell szembe szállanunk. Hisz az angliai és irországi iskolák is sokfélék s az itt forrongó eszmék is roppant elágazók. Csupán egyben egyeznek meg, abban, hogy minden törekvés arra irányul, hogy az iskolákat gyakorlatiakká tegyék. Talán még az lesz a leghelyesebb, ha a Skóciától délre eső angol iskolák s a pedagógiai törekvések nagy tömegében valamelyik kiváló angol munkája révén pillantunk be. Nagyon alkalmas tanulmány erre nézve Escott T. H. S. 3 kötetes munkája, amely összes társadalmi és közgazdasági stb. vonatkozásaiban mutatja be a mai Angliát s így az angol közoktatásügyet is mélyen látó szemmel jellemzi. Ime, egyet-más belőle:¹

Lépjünk be az iskolaszéki iskolák egyikébe és nézzük a nevelési szervezetet működésében. Az épület tőzsomszédságában van az iskolamester és a tanítónő szabad lakása. A tanító évenként 200 font sterling (4800 korona) fizetést kap a lakáson kívül, a tanítónő pedig 150 fontot (3600 koronát) húz. A csengetyű megszólal és a gyermekek az osztályokba sietnek. Amint belépünk az épület nagy közep-terembe, talán látni fogunk egy vagy két különböző felekezetű papot, akik épen most, ebben az órában, tartották meg a vallásos oktatást. Ekkor megindul a padfiokok és a palatáblák zörgése és mind az a zaj, amely együtt jár két vagy háromszáz fiú és leány helyre telepedésével. A leányok az épület más, de összefüggő részében vannak. Mind a kétnemű gyermekek tiszták és valóban meglepően jól vannak öltözve, ha meggondoljuk, hogy az apaik csaknem öltétel nélkül mesteremberek. A tiszta és rendez ruha tekintetében bizonyosan lehet valamit annak a felügyeletnek is tulajdonítani, amelyet a tanító gyakorol.

A leckék megindulnak az órarendben kijelölt terv szerint. Ez a terv teljes programja az oktatás beosztásának az osztályokban. A közoktatásügyi Ügyosztály és a kerületi felügyelő jóváhagyásával ellátott órarend szembeötölő helyen van kifüggesztve. Lehetséges, hogy mielőtt a délelőtt elmulnák, a kerületi felügyelő meglátogatja az iskolát, előzetes értesítés nélkül, meg akarván győződni, hogy a megállapított szabályzatok kellően megtartatnak-e, hogy az a mód, amely szerint a fiúk és a leányok taníttatnak, helyes-e és hogy a kellő fegyelem megvan-e? A felügyelő talán ki fogja próbálni a gyermekek általános értelmiségét az által, hogy kérdéseket intéz hozzájuk. Nem közvetlenül a tankönyvekből, hanem inkább olyanokat, amelyeket a tantárgy sugall. Vagy talán a falonfüggő zines térképekre, diagrammokra és az állatok megtermészeti tünetények ábráira utalva, igyekezni fog meggyőződést szerezni magának arról, hogy mennyire jár együtt a szavak megtanulásával a tények megfelelő ismerete is.

Londonban újabban külön intézkedéseket tettek a természettani elemi ismeretek tanítására, ami a helyes műszaki oktatásnak nélkülözhetetlen előzménye. Liverpoolban és Birminghamban már régóta külön képesített természettan-tanítókat alkalmaznak, akik iskoláról-iskolára mennek és előadásokat tartanak kísérletek bemutatásával, általános termé-

¹ «A mai Anglia» címmel a Tud. Akadémia kiadásában magyar fordításban is megjelent.

szettani tárgyakról. Ezeket az előadásokat aztán a rendes tanítók ismétlő tanítása követi. Manchesterben esztergákkal és gyalupadokkal felszerelt műhelyeket esatoltak néhány iskolszéki iskolához, amelyekben egyes osztályok megismerkednek a fa és a vas műszaki feldolgozásánál használt szerszámokkal. Sheffieldben találjuk az angol *továbbképző-iskolák* legfejlettebb típusát. Csak azokat a fiúkat és leányokat bocsátják ide — mint Skóciában is láttuk — akik az elemi iskola négy fokozatát sikerrel elvégezték. Mind a fiúk, mind a leányok oktatást nyernek a francia nyelvből, sőt némelyek a német és latin nyelvekből is. A leányok gyakorlatilag tanulják a főzést és a kézimunkát. A fiúk részére természettani tanfolyamokat rendeznek, amely gyakorlati sík- és térmértanból, gépszerkesztés- és rajzolásból, számtanból, elméleti és gyakorlati vegytanból, delezesség- és villanyosságtanból áll. A művészeti tanfolyam szabaddézsi-, távlati- és mértani rajzot, plasztikai rajzolást, anyagmintázást és fametszést foglal magában. A műhelyekben folyó gyakorlati munkában az egyszerű, de szabatos mértani formák elkészítését gyakorolják vasból és fából. Készítenek kockát, hasábot és még több olyan famintát, amelyeket aztán az iskolákban a rajztanításnál használhatnak. Csinálnak masnemű famunkát is, így ajtmintákat továbbá készülékeket, amelyek gyakorlatilag mutatják meg az emelő, az összetett emelő, a csigák, a hengerkerék, a daru és a mérlegek meg az ék s a csavarok elméletét. Így készítenek eszközöket, amelyek megmagyarázzák a mérlegeket, a súly különböző fekvésével. A tanulók összes mintákat saját rajzaik után készítik. — A tanulók többsége 14—15 éves koráig folytatja ezen iskola látogatását. Magától értetődik, hogy az itt ismertett oktatási mód csak azoknak való, akik *elsőrendű ügyes iparosok* akarnak lenni és nem felelne meg a közönséges mesteremberek csekély igényeinek sem. Az elemi műszaki oktatást főleg a helyi körülmények szerint kell megítélni, azon iparok természete szerint, amelyeket a környéken üznek. Tekintettel kell lenni a növekedék körülményeire és kihatásaira.

II.

Az angol ifjú szorgalmasan látogatja a középiskolát. Fontos dolgokban szigorúság, sőt angol vagy akár skót vasreménység, kis dolgokban szabadság, de mindenben szeretet jellemzi ezeket az iskolákat. Nálunk az első zökkenő elé már akkor kerül a gyermek, amikor a népiskola padjairól valamelyik középiskolába került. Hiszen csak nem állítja senki sem, hogy nálunk az elemi iskola és a középiskola közt megvan a szükséges és kívánatos kapcsolat és áthidalás. Nagy-Britanniában ezzel szemben vannak olyan magasabb iskolák is (Higher Grade School), amelyekben öt éves kortól egészen 18 éves korig járhatnak a tanulók, tehát egész az egyetemre való lépésig egy intézetnek egységes szellemnevelésében részesülhet az angol ifjú. Egy részük aztán az egyetemre kerül — fölvételi vizsga alapján.

Az angol iskolaszervezet megismerésére célszerűnek tartjuk valamelyik ilyen iskola tanítási-szervezetét (The Educational Ladder) bemutatni. Az edinburghi iskolaszék felügyelete alatt álló Broughton Higben Grade School és gyakorló-iskola ifjú tanulók számára a következő szervezettel, illetőleg tagozatokkal bír:

Sikeres felvételi vizsgával azonban bárki az egye-

temre kerülhet. Ezen szokás az angol középiskolák egész nevelő és tanító munkásságát más szellembe terelte, mint amilyen nálunk az érettségi-vizsgálatok révén uralkodik.

Amott hindu nő ül hófehér ruhába burkolva. Emitt néger diákok szemlélik a tömeget. Magyar társam hindu bramín orvostanhallgatóval társalog. Egy fehér turbános perzsa siita nagy figyelemmel hallgatja Mr. Collinsnak, az egyetem zenemesterének orgonajátékát.

Az egyetemi kormányzóság és tanári kar helye előtti asztalokat mind elfoglalták az újságírók. Sokan vannak, mert itt az a szokás, hogy minden újság különtudósítót küld ki. Pontban öt óraker megnyílik a főajtó és fényes sorban bevonul az egyetem tanári kara, élén a kormányzó-testülettel. Egyetemi szolga halad a menet élén, utána az egyetemi hivatalnok lépked. Pontosan kimért távolságban jön utánuk egyetemi jelvényekkel ékesített, hermelines, középkori skót díszruhában az egyetem princípálisa; mellette a promotor és Lord Kingsburgh tábornok vannak. Ismét néhány lépésnyi köz marad mögöttük és a következő tanárok s az egyetem doktorainak sorai között. Ez utóbbiak nem együtt jönnek, hanem karonként külön-külön kis csoportot alkotnak, karok szerint más és más, ősi jelvényvel díszített öltönyeikben. Ünnepies kimért-séggel három sorban helyezkednek el az egyetem princípálisa, a promotor és Lord Kingsburgh tábornok mögött. Ez utóbbiaktól jobbra és balra egy-egy sor székek áll üresen. Itt foglalnak majd helyet az új doktorok. Addig a közönség közt, az első sorban vannak ők is.

Az alkancellár beszédét nagy tapssal fogadja a közönség. Először nyolc teológiai doktort avatnak föl. A kar dékánja sorban elmondja az illetők élet-rajzát, jellemzi tevékenységüket, méltatja érdemeiket. A teológiai kar tagjai egyenként mennek föl az emelt díszhelyre a kítüntetettek. A princípális az előirt szertartás pontos betartásával, rövid beszéd kíséretében, megérinti fejüket a doktori kalappal s a doktorrá nyilvánítás után kezét szorít velük. Kézszorítással üdvözlük őket az avatóbizottság többi tagjai is, az egyetemi szolga pedig vállukra akasztja a doktori fokozat jelvényét képező kámszát. Most az egyetem legmagasabb fokozatának jelvényét, a kékkámszás cinöbervörös jogi doktori palástot nyújtják át. A jogi kar dékánja méltatja a legnagyobb kítüntetésre kijelöltek tudományos munkásságát.

Mikor ezek is elfoglalták kijelölt helyüket, az alkancellár együttesen üdvözölte a doktorokat és kijelentette, hogy most már mindannyian az edinburghi egyetem kötelékébe tartoznak. A kítüntetettek közül többen felelnek az üdvözletre. Elsőnek a chanterbury érsek beszélt. Ismét megszólal az óriási, falbaépített orgona. Ezzel a fényes ünnepség véget ért. Legelőször vonul le az egyetemi kormányzótestület, mögöttük az öt fakultás tanári testülete és az egyetem doktorai. A fényes képet nyújtó menetet most is az avatásnál segédkező szolga vezeti az egyetemi hivatalnokkal. Az ősi szokás életbentartása nemcsak a ritkán adott egyetemi fokozat nagy becsülését mutatja, hanem azt is, hogy a társadalom, amikor a tudományt ünnepli, a szolgától kezdve a kancellárig képviselteti magát az ünnepségben s ezek mindenkinek szorosán kijelölt szerepet ad. Az ősi hagyományhoz mélységes buzgósággal és komolysággal ragaszkodnak. Mindenki a

legszorosabban teljesíti a neki jutott szerepet és ezzel fényesen tüntetnek emellett, hogy az angol társadalom a munkakör felosztása mellett is egységes, egybevágó nagy nemzeti munkát végez. Mindenkinek megvan a saját munkaköre, a legalsótól a legfelsőig. Közben elhatárolják ugyan egymást, ám ez a sokféle munka mégis gyönyörű harmóniában olvad össze, úgy mint az egyetem avatótételének összeállítása is szimbolizálja. A tudomány munkájáról sem mondhatja itt senki sem, hogy azt az élettől elzárkózó, nyakig begombolkózott tudóssztyálya végezi, amelynek aztán a künn liktető életre semmi hatása sincsen és viszont, a társadalmi munka zaja sem hatolna be a jól bezárt ajtók mögé. Az élet liktető zaja és a tudomány esondés buvárkodása külön-külön munka, de mégis egy és egymást támogatja. Az angol munka gyümölcse a tudományra hajló buzgóságot bőven el látja ösztöndíjakkal, kulturpalotákkal, emberbaráti és népjóléti intézményekkel, muzeumokkal és könyvtárakkal meg a legkülönbözőbb fajú általános és szakiskolával. A belül folyó munka meg felfedezési, találmányai, kutatásai és a szellemi képesség kiképzése révén mindig újabb és újabb erőt, utat, ösztönzést ad kereskedőnek, iparosnak, nemzetgazdának, ösművelőnek, tengerésznek, sőt katonának is, egyaránt. Kifejezi ezt, hogy az egyetem ünnepén tanulósg és közönség egyaránt vesz részt, kifejezi ezt maga a hely is, hisz az egyetemi ünnepségek csarnokát, a hatalmas aulát, polgárember építtette és ajándékozta az egyetemnek, ezért nevezik róla M'Evan Hall-nak.

(Folytatása következik.)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat vizsgai jutalomkönyv sorozatának első számai most jelentek meg! Az 1. számú vizsgai jutalomkönyv címe *Patkó Pista*. Irta: Kriston Endre. A 2. számú vizsgai jutalomkönyv címe *Takarékoskodjunk*. Irta: Wetzel Xav. Ferenc. Magyarra fordította T. Pelikán Krizsó. Ezen vizsgai jutalomkönyvek kizárólag a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28., rendkívül kedvezményes árak mellett rendelhetők meg. 1 példány 50 fill. 10 példány 4-50 kor. 25 példány 10 kor. 50 példány 18 kor.

Minden iskolánál nélkülözhetetlen a katolikus népiskolák új rendszabályainak a könyve. Tanítónak és iskolaigazgató lelkésznek úgyszólván napról-napra szüksége van reá. Az egyházhatóságok rendeletileg kötelezővé tették beszerzését az iskola, vagy a templom pénztára terhére.

A könyvhöz függelékül vannak csatolva az összes tanügyi törvények és rendelkezések. **A vaskos kötet ára fűzve 4 korona, egész vászonkötésben 5 korona** és megrendelhető az összegnek előzetes megküldésével az Országos Katolikus Tanügyi Tanács központi irodájánál, Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 23.

HIREK.

A szepeshelyi római katolikus tanítóképző-intézet I. évfolyamába a jövő 1912-13. tanévre oly építettű növendékek vétetnek föl, akik 14-ik évüket már betöltötték, de 18 évnel nem idősebbek és annyi előképzettséget igazolnak, amennyit a közép vagy polgári iskola IV. illetve a felső népiskola III. osztályának sikeres elvégzése nyújt.

E követelmények igazolása szabályszerű iskolai bizonyítvánnyal, vagy kivételképen az intézetnél leteendő felvételi vizsgálatlalt történik.

A harmadik (III.) évfolyamba felvehetők, akik a közép vagy polgári iskola hat osztályát sikeresen elvégezték. Az ilyen tanulók a I. és II. évfolyam különbözőeti tárgyaiból (test-egészségtanból, lélektanból, hegedüből, zongorából, énekből, kázi munkából) vizsgálatot tesznek.

A felvétel iránti kérvényhez csatolandó: 1. keresztlevel, 2. orvosi bizonyítvány, 3. utolsó iskolai bizonyítvány. A jelentkezők kérvényeik elintézéséről eleve értesítetnek.

Szegénységüket igazoló, erkölcsi tekintetben kifogástalan növendékek 80-100 korona segélyben részesülnek.

A Pozsonyvidéki R. K. Népinevelők Egyesülete f. é. május 23-án tartotta Pozsonyban rendes évi közgyűlését. A Veni sanctét az egyesület egyházi elnöke Zandt Ödön prelátus-kanonok tartotta a koronázó domban, amely alatt a Szent Mártonról címzett r. k. elemi iskola ifjúsága Chalupa Viktor és Schubert István tanítók vezetésével szabatosan és meghatóan énekelt. A közgyűlést Zandt Ödön ő méltósága az Úr Jézus azon szavaival nyitotta meg, amelyekben így szól: Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és szomorúak vagytok és én megvigasztalak benneteket. A megnyitó beszédben üdvözölte a gyűlésen megjelent Guzsvenitz Vilmos főtanfelügyelő-helyettes urat, aki valóban nagy elfoglaltsága mellett is minden évben megjelenik a közgyűléseken, ahol vezet, tájékoztat, buzdít és lelkesít a katolikus tanításügy nagy eszmei érdekében. Nagyon helyesen, itt a tanítógyűléseken keresi az érintkezést a tanítósággal, hogy mint az egyházhatóság megbízottja ismerje a tanítóságot és tájékozódjék a tanítóság óhajai és törekvései felől. Ennek a bensős viszonyoknak hasznos következményei, a katolikus tanítói öntudat emelésében és a hivatásbeli buzgalom fokozásában elmaradni nem fognak, ami fáradozásainak legszebb jutalma leendő. A mult közgyűlés jegyzőkönyvének és az egyesületi pénztáros elszámolásának felolvasása után a körök beszámoltak évi munkásságukról, amit a közgyűlés, tekintettel a közgyűlések szorgos tevékenységére, helyeslően tudomásul vett. Erre az elnök öméltsága átadta az elmúlt évben jutalmat nyert pályatételért az elismerő okleveleket és saját pénztárából még külön-külön egy-egy aranyat. Zelliger Arnold ismertette ezután a Magyarországi Katolikus Tanítóegyesületek Országos Szövetségét. Utalt beszédében az országos szervezés nagy fontosságára és azon erőre, melyet a katolikus magyar tanítóság kifejtteni képes, ha országosan tömörül. Jól és helyesen mondotta, hogy akkor mi fogunk vezetni és hamarosan elnémitjük azokat, akik ellenünk törnek. Ezzel összefüggően Miholicska János indítványozza, hogy az Esztergom-főegyházmege területén levő kath. tanítóegyesületek szövetkezzenek, hogy erőteljesebben működ-hessenek és szerves egészet képezzenek, ami úgy az egyházmegei tanítóság együvértartozását erősítené, mint a kormányzást megkönnyítené. Guzsvenitz Vilmos főtanfelügyelő úr utalt azon nehézségekre, amelyekkel ez az egyesítés, tekintettel az egyházmege nagy kiterjedésére, jár, de foglalkozni fog az eszmével és amennyire lehetséges, megvalósítja. Foglalkozott ezután a közgyűlés Tanácsunk tétéleivel és az ezekre vonatkozó határozati javaslatokat elfogadta. Németh István előadta a Szociális Szakosztály tétéleit és indokolta javaslatait. A közgyűlésen jelen volt dr. Rajcsányi Gyula kir. segédtanfelügyelő úr szintén hozzászólt a tétélekhez és alapos, szakszerű fejtegetéseit a közgyűlés nagy örömmel és élvezettel hallgatta. Felszólalását a közgyűlés meleg ovációval fogadta. A közgyűlés elhatározta továbbá, hogy Pozsonyban

tekintettel arra, hogy a város legközelebb tudományegyetemet kap, az Esztergom-félgyházmezei kath. tanítók részére *Tanító-Házat* létesít. Nagy, lelkes örömet keltett ezen határozat után *Guzsányi Vilmos* főtanfelügyelő úr azon kijelentése, hogy ezen célra az egyházaság részéről 1000 (egyezer) koronát ígér. Szép, biztató kezdet, adja Isten, hogy az eszme mielőbb valósággá legyen. A közgyűlés után a tagok *Fejler Ferenc* vezetésével a pozsonyi *Parostanov-otthon* tekintették meg.

A D. T. E. zombolya-nagykikindai fiókegyelet f. é. május hó 23-án tartotta meg Kistószegen rendes tavaszi közgyűlését. Az ülést megelőzőleg özv. *Schütz János* kistószegi tanítónő tartott egy, úgy a hallgatóságának, valamint a növendékek figyelmét lebilincselő gyakorlati tanítást beszéd- és ért. gyakorlatokból, a nyúlról. A gyák. tanítás után *Kovács Károly* köcsői rom. kath. tanító és egyleti elnök tartotta meg az egyleti megnyitóját, amelyben lelkes szavakkal esztelte a jövő iskolája megalkotásának szükségességét. Egyben bemutatta a magasztos cél után törekvő jövő tanítójának jellemző tulajdonságait. Utána *Zappé Ferenc* zombolyai áll. tanító beszélt a tanítóság sanyarú anyagi helyzetéről, melynek minél előbbi javítása elodázhatatlan követelmény. A tárgyhöz *Höllinger József* kistószegi és *Miskovits János* nagykikindai tanítók szoltak hozzá a legnagyobb készütséggel. Míntán e tárgy feletti vita lefoglalta az egész gyűlésre szánt időt, azért a tárgysorozaton levő 2 más előadás az őszi gyűlésre halasztatott el. Az egyleti ügyek elvégzése és a jelentések előterjesztése után a Parisson alap kamatai özv. *Rath József* nének, továbbá *Beverle Vilma* polg. isk. tanulóinak ítéltetett oda. A közgyűlés sürgetőleg üdvözölte és megköszönte *Jankó Agoston* m. állspán és *Úrzedő János* tanfelügyelőnek a tanítók anyagi helyzetét javítása érdekében a kormányhoz felterjesztett memorandumot.

Allamsegély a tanítók fürdőjének. A tanítók társadalmi gyógyfürdője, üdülő- és gyermeknyaralótelepe létesítése érdekében megindított országos mozgalmat a vallás- és közoktatásügyi kormány is a legmelegebb érdeklődéssel és partfogással kíséri. Mint illetékes helyről értesülünk, az Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet kéreése alapján a közoktatásügyi miniszter a május 12-én megnyílt Tanítók Fürdője befektetési céljára évi 2000 kor. államsegélyt engedélyezett. A közoktatásügyi kormányknak ezen nagyjelentőségű erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztosítja a gyógyfürdő és üdülő-telep kiépítését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit az ezen év végéig meghosszabbítani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza, annyiival is inkább, mert a közeli napokban kibocsátandó új tervezet alapítói a részvénytöke jelentékeny nagy részét már előre biztosították s így a további részvényjegyzésekkel csak a fennmaradó alaptöke-résztet biztosítandó. A gyógyfürdőt tanítók, a legminimálisabb árszabással a székelyudvarhelyi Szejke fürdőn már megnyitották s ennek prospektusa mindenre nézve teljes tájékoztatást nyújt. Úgy a fürdő, mint a részvénytársaság ügyére nézve minden megkeresés *Gyerekes Mihály* ig. tanító címére Székelyudvarhelyre küldendő.

Tanítógyűlés. A csongrád-hódmezővásárhelyi kerületi rom. kath. tanítóegyesülete évi rendes közgyűlését *Korpás Pál* ker. esperes elnökle alatt május hó 30-án Szegváron, a kath. olvasóegylet helyiségében tartotta. A gyűlést *Korpás Pál* esp. elnök úr nyitotta meg, mely alkalmával *Prohászka* püspök úrnak: «A gyermeknevelésről» szöveg körlevélét olvasta fel, mit a jelen voltak feszült figyelemmel hallgattak. A szegvári áll. tanítók képviselőiben megjelent *Matyasovszky Imre* igazgatótanító, aki meleg szavakkal üdvözölte a kath. tanítókat s írártuk érzett kartársi szeretetét tolmácsolta. Utána *Rittné Gábris Agnes*, a koronás arany érdemkereszttel kitüntetett hódmezővásárhelyi igazgató-tanítónő «A nőnevelés című tetelről»; *Kis Károly* szentesi tanító pedig: «A családi nevelés hibáiról» tartottak tanulságos felolvasást. Ezután *Hönig László* tanító beszámoló röviden az 1911. évi országos kath. tanítók központi gyűlés lefolyásáról. A Budapesten tartandó országos tanítói gyűlésre *Rittné Gábris Agnes* igazgató-tanítónő és *Kamersdorfer Károly*

szentesi tanító; a váci központi gyűlésre *Marschal Endre* szentesi és *Kecskeméti Gyula* sóvényházi tanítók választották meg. A kath. tanítók arvaségélyalap pénztárnokává Hódmezővásárhelyen *Dobay Mihályt*, Szentesen *Bóna Józsefet* igazgató-tanítót választották. A jövő évi gyűlés Szentesen lesz.

Tanítógyűlés. A Székesfehérvári egyházmegyei rom. kath. iskolák tanítóinak egyesülete június hó 24-én Székesfehérvárott, a belvárosi kath. kör szent István-teremben tartja XXIX. évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: 9 órákor szent mise a székesegyházban. A gyűlés kezdete 10 órákor. Pápai himnus. A megnyitó beszédet tartja dr. *Prohászka Ottokár* megyéspüspök úr. A központi bizottság üléséről felvett jegyzőkönyv közlése s ennek kapcsán a) a körök jegyzőkönyvei útján a közgyűlés elé terjesztendő indítványok tárgyalása, b) a kidolgozásra ajánlott nevelés-tanítási tettek feletti határozat. Előterjeszti *Papp János* k. b. jegyző. Egyházi énekekről s annak celszerű tanításáról. Előadja: *Balogh Sándor* pázmándi igazgató tanító. Fizetés rendezéséről: Előadja: *Szabó Elemér* k. jegyző. A bíró-bizottság jelentése a pályamunkákról. Jelentés az egyesület két rendbeli vagyonáról. Az alapszabályok értelmében előre bejelentett indítványok tárgyalása és tiszteletbeli tagok ajánlása. Szózat. *Kranc Ignác*, apátkanonok, egyházm. tanfelügyelő, elnök. *Papp János*, közp. bizotts. jegyző.

«A Székesfehérvári egyházmegyei rom. kath. iskolák tanítóinak egyesülete»-nek vagyona 1911. év végén 10.521'32 K. «A székesfehérvári egyházmegyei rom. kath. iskolák tanítóinak egyesülete» tápintezeti pénztárának vagyona 17.020'23 K.

Tanítógyűlés. A pecsegyházmegyei rom. kath. tanítóegyesület németi-i köre f. évi június hó 11-én, Siklósodonyban közgyűlést tart, amely 9 órákor szentmisével veszi kezdetét. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzőkönyv felolvasása, hitelesítése. 3. Elnöki előterjesztések. 4. Észmezsere az Országos Katholikus Tanügyi Tanács által kitűzött tettek felett. 5. *Göröcsöni D.* «Tanítók tekintelve» c. cikkének felolvasása, méltatása. 6. Számolás tanítás a népiskola 2. osztályában. (Somssich S.) 7. Pénztár-számadás, pénztárnoknak a felmentvény megadása. 8. Indítványok. 9. Tisztújítás.

Tanítógyűlés. A nagybányai esperesi kerület tanítói kör f. évi május 28-án Felsőbányán tartotta évi rendes gyűlését. Az ünnepies szentmise után *Jekly Károly* felsőbányai rk. tanító mintatanítást tartott a nyelvtani magyarázatokból. A gyűlést *Pály Edé* esp. elnök lendületes beszéddel nyitotta meg; ezt követte *Vagányi Kálmán* felsőbányai, *Halmi János* alsófernezei és *Bakó Pál* girótdótfalvai tanítók értekezésének felolvasása e tárgyról: «Minő tényezőktől függ a tanító iskolai munkálkodásának sikere?» A gyűlésen mint vendég *Farkas Jenő* polgármester is részt vett. *Bakó Pál*, rk. tanító, köri jegyző.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

D. M. Beérkezett. Közzétettük. — **B. J.** Készséggel közöltük. — **T.** A vizsgálatot, mint elnök, az iskolaszék elnöke vezeti; ha a kerületi tanfelügyelő jelen van, akkor ő vezeti a vizsgálatot. — **H. J.** A díjlevélben foglalt járandóság a közigazgatási úton felvett javadalmi jegyzőkönyv adatait tartalmazza; ennél fogva annak hatóságilag is igazolt érvénye van arra nézve, hogy az uradalom, mint kegyuri birtok, mennyivel és milyen címen járult hozzá a tanítói fizetéshez. Ha a birtokot parcellázták is, ez mint teher, megfelelő fedezetet kell, hogy nyerjen. Forduljon az iskolaszék a közigazgatási bizottsághoz s ha ott nem intéznék el előnyösen az ügyet, akkor a közigazgatási bíróság eldöntése alá kell fölterjeszteni a panaszt. — **S. M.** Ily rendeletet nem ismerünk. — **M. E.** Ha önhibáján kívül történt szolgálatában a megszakítás, akkor az előző éveket is beszámítják. Az egy év, amikor nem volt alkalmazva, dacára annak, hogy a nyugdíjárulékot megfizette, benemszámítható a törvény értelmében. A szolgálat megszakításának indokait a nyugdíjat kérelmező folyamodásában terjessze elő.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-
lezőnek** nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja **előre** lefizetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Egri érseki megye.

A borsodszentmártoni róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: rendes lakás, 5 hold 886 □ öl föld, készpénz a hitközségtől, párbér és munkaváltás címén 568 kor., államsegélyből 515 kor., stóla 10 kor. s 28 m. tűzifa beszállítva. A harangozói teendők végzéséről is tartozik gondoskodni. Kérvények Bélapátfalvára, plébániára küldendők **július 6-ig.** Választás júl. 7-én. Személyes megjelölés előnyös. 512 1—2

Érdélyi egyházmegye.

A tordai (Aranyos m.) róm. kath. egyháznál üresedésbe jött kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom: az egyház pénztárából 1200 kor., fizetékiegészítési államszegély 131 kor., tandíjkárpótlási államszegély 30 kor., tandíjkárpótlás az egyház pénztárából 93 kor., stólából mintegy 80 kor., összes készpénz 1534 kor. Előrelő lakás természetben, udvarral és kerttel. Felszerelt pályázatok **június 15-ig** alulirothoz benyújtandók. Kántori próba június 16-án délelőtt feltizenkettőkor. Róm. kath. elemi iskolaszék nevében: *Dr. Balázs András* főesp. plébános. 509 2—2

Szepesi püspöki megye.

Helivágásai (p. Nagyhársas, Szepes m.) tót tannyelvű róm. kath. kántortanítói állásra **június végére** pályázatot hirdetnek. Lakás, tűzifa; fizetés ezer kor. *Moys László* róm. kath. lelkész. 519 1—3

Veszprémi egyházmegye.

Halálozás folytán megüresedett **szentkirályszabadjai** róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalmát, mely 1029/50 kor. és köteleességét a díjlevél részletezi. Választás, melyet kántorpróba előz meg **június 26-án** d. e. 11 órakor lesz. Az állás azonnal elfoglalandó. Oklevéllel felszerelt kérvények a szentkirályszabadjai (Veszprém m.) Plébániahivatalhoz küldendők. 504 2—2

Váci egyházmegye.

A **mindszenti** róm. kath. kántori állásra **június 25-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme: 126 kor. készpénz, 800 kor. bérértékű föld, körülbelül 1000 kor. stóla, 2 öl kemény tűzifa és szabad lakás. A kérvényhez csatolandó: 1. Keresztlevél (esetleg esketési bizonyítvány is). 2. Kántortanítói oklevél, vagy kántori oklevél és 24 éves kor. 3. Működési bizonyítványok. A próba-ének és választás június 28-án délelőtt tartatik meg. Az állás jövedelme okt. 1-ig az özvegyet illeti, de megegyezés esetén azonnal is elfoglalható, a véglegesítés azonban egy év elteltével történik. Tartozik a kántor az iskolás gyermekeket is hetenként kétszer a templomi énekekre oktatni. **Mindszent**, (Csongrád m.) Plébániahivatal. 515 1—1
A **szegvári** róm. kath. kántori állásra **június 24-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme: 420 kor. készpénz, 700 kor. bérértékű föld, körülbelül 800 kor. stóla és szabad

lakás. A kérvényhez csatolandó: 1. Keresztlevél (esetleg esketési bizonyítvány is). 2. Kántori oklevél. 3. Működési bizonyítványok. A megválasztandó köteles hetenként kétszer az iskolás gyermekeket is az énekekre oktatni, állását augusztus 1-én elfoglalni, véglegesítése azonban egy év elteltével történik. A próba-ének és választás június 27-én délelőtt tartatik meg. **Szegvár**, (Csongrád m.) Plébániahivatal. 514 1—1

Erdély vagy **Tátra** fenyves vidékén tanító családnál a szünidőre lakást élelmezéssel keresek. Ajánlatokat *Rozs Erzsé* tanítónő, Nagykanizsa címre kérek. 518 1—1

Kántorságban jártas állami tanító nagy szünidőben helyettesítene magyar vidéken működő katolikus kántorokat. Levelek *Fábián Pál* tanító, Csepel címre küldendők. 517 1—1

Ha netán a nyári hónapokra kántori teendőiben segítség kellene: a fizetés megjelölésével alulirothoz fordulhatnak. *Hock Pál* ny. kántortanító. Túrje, (Zala m.) 516 1—1

50 új gyászmise offertorium 1 kor. Orgonahangok 3, 4 és 5 korona. 469 5—10

MOLNÁR JÓZSEF kántor, Kunszentmiklós

Mária tisztelésére énekek:

I. füzet 1 K 50 fillér, II. 2 K, III. 3 K, IV. 2 K, V. 4 K, VI. 2 K. — Üdvözlégy 50 fillér.

Hazafias Mária-énekek:

I., II., III. füzet egyenkint 3 K. Megrendelést kér: **Kontor Elek** kollégánk, Bpest, VII., Thököly-út 42.

MEGNYILT

A TANITÓK GYÓGYFÜRDŐJE

a székelyudvarhelyi **Szejke** furdón. Teljes tájékozódást nyújtó furdói prospektust készséggel küld:

513 1—5

Gyerkes Mihály igazgató-tanító, Székelyudvarhely.

tekintettel arra, hogy a város legközelebb tudományegyetemet kap, az Esztergom-főegyházmegyei kath. tanítók részére *Tanítók-Házat* létesít. Nagy, lelkes örömet keltett ezen határozat után *Guzsvényi* Vilmos főtanfelügyelő úr azon kijelentése, hogy ezen célra az egyházaság részéről 1000 (egyezer) koronát ígér. Szép, biztató kezdet, adja Isten, hogy az eszme mielőbb valósággá legyen. A közgyűlés után a tagok *Fejler* Ferenc vezetésével a pozsonyi *iparostanone-otthon* tekintették meg.

A D. T. E. zombolya-nagykikindai fiókegylet f. é. május hó 23-án tartotta meg Kistószegen rendes tavaszi közgyűlést. Az ülést megelőzőleg özv. *Schütz* Jánosné kistószegi tanítónő tartott egy, úgy a hallgatóságnak, valamint a növendékek figyelmét lebilincselő gyakorlati tanítást beszéd- és ért. gyakorlatokból, a nyúlról. A gyűlés tanítás után *Koválik* Károly közei róm. kath. tanító és egyleti elnök tartotta meg az egyleti megnyitóját, amelyben lelkes szavakkal esztelte a jövő iskolája megalkotásának szükségességét. Egyben bemutatta a magasztos cél után törekvő jövő tanítójának jellemző tulajdonságait. Utána *Zappe* Ferenc zombolyai áll. tanító beszélt a tanítóság sanyarú anyagi helyzetéről, melynek minél előbb javítása elodázhatatlan követelmény. A tárgyhöz *Hollinger* József kistószegi és *Miskovits* János nagykikindai tanítók szóltak hozzá a legnagyobb készülettel. Miután a tárgy feletti vita lefoglalta az egész gyűlésre szánt időt, azért a tárgysorozaton levő 2 más előadás az őszi gyűlésre halasztott el. Az egyleti ügyek elvégzése és a jelentések előterjesztése után a Parisszén alap kamatai özv. *Róth* Józsefnének, továbbá *Beyrle* Vilma polg. isk. tanulóknak ítéltetett oda. A közgyűlés szorgalmasan üdvözölte és megköszönte *Jankó* Agoston m. hispan és *Grézló* János tanfelügyelőnek a tanítók anyagi helyzetére javítása érdekében a kormányhoz felterjesztett memorandumot.

Allamsegély a tanítók fürdőjének. A tanítók társadalmi gyógyfürdője, üdülő- és gyermeknyaralótelepe létesítése érdekében megindított országos mozgalmat a vallás- és közoktatásügyi kormány is a legmelegebb érdeklődéssel és pártfogással kíséri. Mint illetékes helyről értesülünk, az Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet kérelmére alapján a közoktatásügyi miniszter a május 12-én megnyitott Tanítók Fürdője befektetési céljára évi 2000 kor. államsegélyt engedélyezett. A közoktatásügyi kormánynak ezen nagyjelentőségű erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztosítja a gyógyfürdő és üdülő-telep kiépítését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit az ezen év végéig meghosszabbítani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza, annyival is inkább, mert a közeli napokban kibocsátandó új tervet alapítói a részvénytöke jelentékeny nagy részét már előre biztosították s így a további részvényjegyzésekkel csak a fennmaradó alapítóke-részt biztosítandó. A gyógyfürdőt tanítók, a legminimálisabb árszabással a székelyudvarhelyi Szejke fürdőn már megnyitották s ennek prospektusa mindenre nézve teljes tájékozást nyújt. Úgy a fürdő, mint a részvénytársaság ügyére nézve minden megkeresés *Gyerekes* Mihály ig. tanító címére Székelyudvarhelyre küldendő.

Tanítógyűlés. A csongrád-hódmezővásárhelyi kerület róm. kath. tanítóegyesülete évi rendes közgyűlését *Korpás* Pál ker. esperes elnöke alatt május hó 30-án Szegváron, a kath. olvasóegylet helyiségében tartotta. A gyűlést *Korpás* Pál esp. elnök úr nyitotta meg, mely alkalommal *Prohászka* püspök úrnak: „A gyermeknevelésről” szóló körlevelét olvasta fel, mit a jelen voltak feszült figyelemmel hallgattak. A szegvári áll. tanítók képviselőjében megjelent *Matyasóvszky* Imre igazgatótanító, aki meleg szavakkal üdvözölvén a kath. tanítókat s irántuk érzett kartársi szeretetét tolmácsolta. Utána *Rittné Gábris* Agnes, a koronás arany érdemkereszttel kitüntetett hódmezővásárhelyi igazgató-tanítónő „A nőnevelés” című tételről; *Kis* Károly szentesi tanító pedig: „a család nevelés hibáiról” tartottak tanulságos felolvasást. Ezután *Hönig* László tanító beszámoló röviden az 1911. évi országos kath. tanítók központi gyűlés lefolyásáról. A Budapesten tartandó országos tanítói gyűlésre *Rittné Gábris* Agnes igazgató-tanítónő és *Fámerszörjér* Károly

szentesi tanító; a váci központi gyűlésre *Marschal* Endre szentesi és *Kecskeméti* Gyula sóvényházi tanítók választották meg. A kath. tanítók arvaségelyalap pénztárnokává Hódmezővásárhelyen *Dohy* Mihályt, Szentesen *Bóna* József igazgató-tanítót választották. A jövő évi gyűlés Szentesen lesz.

Tanítógyűlés. A Székesfehérvári egyházmegyei róm. kath. iskolák tanítóinak egyesülete június hó 24-én Székesfehérvárott, a belvárosi kath. kör szent István-templomban tartja XXIX. évi közgyűlést a következő tárgysorozattal: 9 órákor szent mise a székesegyházban. A gyűlés kezdete 10 órákor. Papi himnusz. A megnyitó beszédet tartja dr. *Prohászka* Ottokár megyéspüspök úr. A központi bizottság üléséről felvett jegyzőkönyv közlése s ennek kapcsán a) a körök jegyzőkönyvei útján a közgyűlés elé terjesztendő indítványok tárgyalása, b) a ki-dolgozásra ajánlott nevelés-tanítási tettek feletti határozat. Előterjeszti *Papp* János k. b. jegyző. Egyházi énekekről s annak célszerű tanításáról. Előadja: *Balogh* Sándor pázmándi igazgató tanító. Fizetés rendezéséről: Előadja: *Szabó* Elemer k. jegyző. A bíró-bizottság jelentése a pályamunkákról. Jelentés az egyesület két rendbeli vagyonáról. Az alapszabályok értelmében előre bejelentett indítványok tárgyalása s tiszteletbeli tagok ajánlása. Szózat. *Kranc* Ignác, apátkanonok, egyházm. tanfelügyelő, elnök. *Papp* János, közp. bizotts. jegyző.

„A Székesfehérvári egyházmegyei róm. kath. iskolák tanítóinak egyesülete”-nek vagyona 1911. év végén 10.521,32 K. „A székesfehérvári egyházmegyei róm. kath. iskolák tanítóinak egyesülete” tápintézeti penztárának vagyona 17.020,23 K.

Tanítógyűlés. A pécs egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület németi-köre f. évi június hó 11-én, Siklósbodonyban közgyűlést tart, amely 9 órákor szentmisevel veszi kezdetét. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzőkönyv felolvasása, hitelesítése. 3. Elnöki előterjesztések. 4. Eszmecsere az Országos Katolikus Tanítói Tanács által kitűzött tettek felett. 5. *Göresöni* D. „Tanítók tekintélye” c. cikkének felolvasása, méltatása. 6. Számolás tanítás a népiskola 2. osztályában. (Somssich S.) 7. Penztár-számadás, penztárnoknak a felmentvény megadása. 8. Indítványok. 9. Tisztújítás.

Tanítógyűlés. A nagybányai esperesi kerület tanítói kör f. évi május 28-án Felsőbányán tartotta évi rendes gyűlést. Az ünnepies szentmise után *Jékly* Károly felsőbányai rk. tanító mintatanítást tartott a nyelvtani magyarázatokból. A gyűlést *Paly* Ede esp. elnök lendületes beszéddel nyitotta meg; ezt követve *Vagányi* Kálmán felsőbányai, *Halmi* János alsófernezyi és *Bakó* Pál grótdótfalui tanítók értekezésének felolvasása e tárgyról: „Minő tényezőktől függ a tanító iskolai munkálkodásának sikere?” A gyűlésen mint vendég *Farkas* Jenő polgármester is részt vett. *Bakó* Pál, rk. tanító, köri jegyző.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

D. M. Beérkezett. Közzétettük. — **B. J.** Készséggel közöltük. — **T.** A vizsgálatot, mint elnök, az iskolaszék elnöke vezeti; ha a kerületi tanfelügyelő jelen van, akkor ő vezeti a vizsgálatot. — **H. J.** A díjlevélben foglalt járandóság a közigazgatási úton felvett javadalmi jegyzőkönyv adatait tartalmazza; ennél fogva annak hatóságilag is igazolt érvénye van arra nézve, hogy az uradalom, mint kegyuri birtok, mennyivel és milyen címen járult hozzá a tanítói fizetéshez. Ha a birtokot parcellázták is, ez mint teher, megfelelő fedezetet kell, hogy nyerjen. Forduljon az iskolaszék a közigazgatási bizottsághoz s ha ott nem intéznek el előnyösen az ügyet, akkor a közigazgatási bíróság eldöntése alá kell felterjeszteni a panaszt. — **S. M.** Ily rendeletet nem ismerünk. — **M. E.** Ha önhibáján kívül történt szolgálatában a megszakitás, akkor az előző éveket is beszámítják. Az egy év, amikor nem volt alkalmazás, dacára annak, hogy a nyugdíjjárulékot megfizette, be nem számítható a törvény értelmében. A szolgálat megszakításának indokait a nyugdíjat kérelmező fojyomódásában terjessze elő.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-**
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltek, melyek-
nek díja **előre** lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Egri érseki megye.

A **borsodszentmártoni** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: rendes lakás, 5 hold 886 ööl föld, készpénz a hitközségtől, párbér és munkaváltás címén 568 kor., államsegélyből 515 kor., stóla 10 kor., s 28 m. tűzifa beszállítva. A harangozó teendők végzéséről is tartozik gondoskodni. Kérvények Bélapátfalvára, plébániára küldendők **július 6-ig.** Választás júl. 7-én. Személyes megjelenés előnyös. 512 1-2

Erdélyi egyházmegye.

A **tordai** (Aranyos m.) róm. kath. egyháznál üresedésbe jött kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom: az egyház pénztárából 1200 kor., fizetéskiegészítési államsegély 131 kor., tandíjkárpótlási államsegély 30 kor., tandíjkárpótlás az egyház pénztárából 93 kor., stólaból mintegy 80 kor., összes készpénz 1534 kor. Előkelő lakás természetben, udvarral és kerttel. Felszerelt pályázatok **június 15-ig** alulírottához benyújtandók. Kántori próba június 10-án délelőtt feltizenkettőkor. Róm. kath. elemi iskolaszék nevében: **Dr. Balázs András** főesp. plébános. 509 2-2

Szepesi püspöki megye.

Helivágásai (p. Nagyhársas, Szepes m.) tót tannyelvű róm. kath. kántortanítói állásra **június végére** pályázatot hirdetek. Lakás, tűzifa; fizetés ezer kor. **Moys László** róm. kath. lelkész. 519 1-3

Veszprémi egyházmegye.

Halálozás folytán megüresedett **szentkirályszabadjai** róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdet az iskolaszék. Javadalmát, mely 1029:50 kor. és kötelességét a díjlevél részletezi. Választás, melyet kántorpróba előz meg **június 26-án** d. e. 11 órakor lesz. Az állás azonnal elfoglalandó. Oklevéllel felszerelt kérvények a **szentkirályszabadjai** (Veszprém m.) Plébániahivatalhoz küldendők. 504 2-2

Váci egyházmegye.

A **mindszenti** róm. kath. kántori állásra **június 25-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme: 126 kor. készpénz, 800 kor. bérértékű föld, körülbelül 1000 kor. stóla, 2 öl kemény tűzifa és szabad lakás. A kérvényhez csatolandó: 1. Keresztlevél (esetleg esketési bizonyítvány is). 2. Kántortanítói oklevél, vagy kántori oklevél és 24 éves kor. 3. Működési bizonyítványok. A próba-ének és választás június 28-án délelőtt tartatik meg. Az állás jövedelme okt. 1-ig az özevgyet illeti, de megegyezés esetén azo mal is elfoglalható, a véglegesítés azonban egy év elteltével történik. Tartozik a kántor az iskolás gyermekeket is hetenként kétszer a templomi énekekre oktatni. Mindszent, (Csongrád m.) Plébániahivatal. 515 1-1
A **szegvári** róm. kath. kántori állásra **június 24-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme: 420 kor. készpénz, 700 kor. bérértékű föld, körülbelül 800 kor. stóla és szabad

lakás. A kérvényhez csatolandó: 1. Keresztlevél (esetleg esketési bizonyítvány is). 2. Kántori oklevél. 3. Működési bizonyítványok. A megválasztandó köteles hetenként kétszer az iskolás gyermekeket is az énekekre oktatni, állását augusztus 1-én elfoglalni, véglegesítése azonban egy év elteltével történik. A próba-ének és választás június 27-én délelőtt tartatik meg. Szegvár, (Csongrád m.) Plébániahivatal. 514 1-1

Erdély vagy **Tátra** fenyves vidékén tanító családnál a szünidőre lakást élelmezéssel keresek. Ajánlatokat **Rozs Erzsé** tanítónő, Nagykanizsa címre kérek. 518 1-1

Kántorságban jártas állami tanító nagy szünidőben helyettesítene magyar vidéken működő katolikus kántorokat. Levelek **Fábián Pál** tanító, Csepel címre küldendő. 517 1-1

Ha netán a nyári hónapokra kántori teendőiben kiegészítő kellene: a fizetés megjelölésével alulírottához fordulhatnak. **Hock Pál** ny. kántortanító. Túrje, (Zala m.) 516 1-1

50 új gyászmise offertorium 1 kor. Orgonahangok 3, 4 és 5 korona. 469 5-10

MOLNÁR JÓZSEF kántor, Kunszentmiklós

Mária tisztelésére énekek:

I. füzet 1 K 50 fillér, II. 2 K, III. 3 K, IV. 2 K, V. 4 K, VI. 2 K. — Üdvözlégy 50 fillér.

Hazafias Mária-énekek:

I., II., III. füzet egyenkint 3 K. Megrendelést kér: **Kontor Elek** kollégánk, Bpest, VII., Thököly-út 42.

MEGNYILT

A TANITÓK GYÓGYFÜRDŐJE

a székelyudvarhelyi **Szejke** fürdőn. Teljes tájékozódást nyújtó fürdői prospektust készséggel küld:

513 1-5

Gyerkes Mihály igazgató-tanító, Székelyudvarhely.

Írás, olvasás és bibliai szaktanításhoz
 ... szolgáló szemléltető táblák. ...

Földrajzi, történelmi, természetrajzi,
 természettani és számtani szaktanítás-
 ..... hoz szolgáló tanszerek. ....

Földgömbök, megyei falitérképek,
 iskolai fészületek kaphatók és meg-
 ..... rendelhetők a .....

Szent-István-Társulat
 ■ ■ könyvkiadóhivatalában. ■ ■

Népiskolai címtáblák

45x60 cm. nagyságban rendkívül
 tartós, ölmazott acélbádoglemezből,
 fehérzománc alapfestéssel, fekete
 nagybetűs felirattal, az itt látható
 mintarajz szerint színes magyar cí-
 merrel ellátva darabonként **15 ko-
 ronáért** megrendelhetők. ....

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
 könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv. társaság.
 Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.
 Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278

Legjobb népiskolai daloskönyv a „KIS MUZSIKUS“!

100 gyönyörű magyar népdal iskolai szöveggel,
 2 gyermekszólamra. Az «Orsz. Kath. Tanügyi
 Tanács» által approbálva. I—II. füzet ára 1 kor.
 60 fill. Kotta nélkül a falusi gyermekek részére 40 fill.

... Megrendelhető a ...
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULATNAL
 (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Iskolai ünnepélyek.

Az iskolaév záróünnepéje.

Népiskolai tanulók részére összegyűjtött alkalmi
 költemények.

A Györfly János által szerkesztett **Iskolai ünnepélyek**
 című gyűjteményes munka VIII. illetve I. füzeté. **Ára 24 ill.
 20 fillér.** Kiadja a Szent-István-Társulat (Budapest, VIII.,
 Szentkirályi-u. 28). Hogy minden tanuló megszerezhesse,
 tömegesebb megrendelésnél százalékos és minden 100 pél-
 dányra 10 ingyenpéldányt adunk a szegény tanulók részére.

Eredeti Zimmermann, Lauberger, För-
 ster-féle csakis elsőrangú gyártmányok.

Zongorák, pianinok.

Képviselője

Hörl Nándor, Pozsony, Ventur-utca 24.

Csak azonnali készpénzfizetésre. Tanároknak
 szerfelett előnyárak. ... Prospektus ingyen.

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának
 (a királyi orgonájának a koroná-
 zási templomban) alkotója, vil-
 lamos gépekkel berendezett cs.
 és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Cs. és királyi udvari szállító.

A párisi, bécsi, stb. kiállítások-
 kon kiütetve. Kedvező fizetési

feltételek mellett pneumatikai

nemeshangu orgonákat szállít.

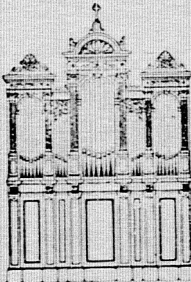
Mindenmely orgonajavításokat

és hangolásokat lelkiismeretes

és pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat

küld. 64 2-52

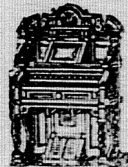

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ és TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer
 szerint és minden nagyságban pontos or-
 gona-mértékkel templomok, szeminaryu-
 mok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó
 :: vasuti állomásig ::

Tanároknak s lelkészeknek különösen szá-
 zalékengedmény. Árjegyzék ingyen és
 bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93
 Kérjen árjegyzéket, pianók és pianinókról.